

**ELÄKETURVA KANSANEDUSTAJAN,
VALTIONEUVOSTON JÄSENEEN JA
SUOMESTA EUROOPAN PARLAMENTTIIN
VALITUN EDUSTAJAN TEHTÄVIEN
PERUSTEELLA 2005 ALKAEN**

EDUSKUNNAN KANSLIAN JULKAISU 1//2005

ESIPUHE

Kansanedustajan, valtioneuvoston jäsenen ja Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan eläkkeet ja perhe-eläkkeet maksaa valtiokonttori. Myös eläkkeiden määriä koskevat päätökset tekee valtiokonttori lukuun ottamatta ylimääräisiä eläkkeitä, joista päätöksen tekee eduskunnan kansliatoimikunta.

Valtiokonttorin Eläkepalvelulinjan linjanjohtaja Heikki Kammonen on eduskunnan pyynnöstä laatinut vuonna 1996 puheena olevan eläketurvan ensimmäisen "selitysteoksen", joka julkaistiin eduskunnan kanslian julkaisusarjassa numerolla 4/1996. Kammonen tarkisti tekstin vuonna 2003 vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä. Tämä painos julkaistiin numerolla 5/2003.

Vuoden 2005 alusta tuli koko suomalaiseen työeläkejärjestelmään laajoja uudistuksia, jotka otettiin huomioon myös kansanedustajan, valtioneuvoston jäsenen ja Euroopan parlamentin jäsenen eläkkeitä koskevissa säädöksissä. Kammonen on nyt uudistanut säädösten sisällön selostuksen vastaamaan vuoden 2005 alusta voimaan tulleita lakeja. Lainsäädäntöä on seurattu säädöskokoelman numeroon 1209/2004 saakka.

Parhaat kiitokset Heikki Kammoselle tästä tarpeellisesta lainselityksestä. Tekstissä ja esimerkeissä palkkiot ja palkat vastaavat tammikuussa 2005 maksettua tasoa ja samalla vuoden 2005 TEL-indeksin ja palkkakertoimen tasoa.

Eduskunnassa tammikuussa 2005

Kari T. Ahonen
Eduskunnan hallintojohtaja

ELÄKETURVA KANSANEDUSTAJAN, VALTIONEUVOSTON JÄSENEEN JA SUOMESTA EUROOPAN PARLAMENTTIIN VALITUN EDUSTAJAN TEHTÄVIEN PERUSTEELLA 1.1.2005 LUKIEN

Sisällysluettelo	1
1. Kansanedustajan, ministerin ja euroedustajan eläketurvasta yleensä	3
1.1. Eläkelajit ja eläketurvan pääasiallinen sisältö	3
1.2. Kehitys ja suhde muuhun työeläketurvaan	3
2. Eläkeikä ja eläketapahtuma	5
2.1. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeet	5
2.2. Eläketapahtuma sopeutumiseläkkeessä	6
3. Eläkkeen karttuminen ja tavoitetaso	7
3.1. Karttumisnopeudet ja vaalikaudet	7
3.2. Porrastetut tavoitetasot	7
4. Eläkkeen perusteena oleva palkkio	8
4.1. Vuoden 2000 jälkeen edustajana, ministerinä tai euroedustajana toimineet	
4.2. Vain ennen vuotta 2001 edustajana tai euroedustajana toimineet	9
4.3. Ennen 1.9.2000 eläkkeelle siirtyneiden eläkkeen perusteena oleva palkkio	10
4.4. Vuoden 2000 palkkaus uudistuksen vaikutus eläkkeeseen	10
5. Yhteensovitus	11
5.1. Yhteensovituksen periaate ja sen poistuminen työeläkkeistä v 2005	11
5.2. Takuuosa - puolet karttuneesta edustajaeläkkeestä	12
6. Sopeutumiseläke ja työtulovähenteisyys	14
6.1. Työtulojen enimmäismäärä	14
6.2. Mitkä tulot vaikuttavat sopeutumiseläkkeeseen	15
6.3. Esimerkkejä vaikuttamattomista tuloista	16
7. Eläkkeellä olevan entisen kansanedustajan uudelleentalinta	16
7.1. Eläkkeen lakkauttaminen ja uuden eläketurvan karttuminen	16
7.2. Eläke viimeisen edustajatoimen jälkeen	17
8. Perhe-eläke edustajan jälkeen	17
8.1. Alaikäisten lasten asema	17
8.2. Lesken asema ja eläkesovitus	17
9. Kaksoiseläketilanteita	18
9.1. Edustajana VEL:n tai KuEL:n mukaisesta palveluksesta	18
9.2. Yrittäjäkansanedustajat (YEL, MYEL)	18
9.3. TEL-työsuhteet	19

10. Valtioneuvoston jäsenenä 1900-luvulla toimineen kansanedustajan eläke	19
10.1. Vanha ministerieläke vuosina 1983 - 2004	19
10.2. Tulevaisuudessa alkava vanha ministerieläke	20
11. Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan eläketurva	20
11.1. Euroedustajan eläke kansanedustajan eläkkeen kaltainen	20
11.2. Veteraanipoliitikko euroedustajana	20
12. Eläkkeen hakeminen ja maksaminen ja muutoksenhaku	20
LIITTEET: Kansanedustajain eläkelaki 14.7.1967/329	
Kansanedustajain perhe-eläkelaki 9.2.1990/107	

1. Kansanedustajan, ministerin ja euroedustajan eläketurvasta yleensä

1.1. Eläkelajit ja eläketurvan pääasiallinen sisältö

Kansanedustajan, valtioneuvoston jäsenen ja euroedustajan eläketurva perustuu nykyisin kansanedustajain eläkelakiin (329/67), jäljempänä KeEL. Turvaan kuuluu vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke. Tarkoituksena on antaa poliittisen uran pituuteen ja siitä vuosittain saatujen palkkioiden määrään perustuvaa toimeentuloturva vanhuuden, työkyvyttömyyden ja pitkäaikaisen työttömyyden varalta. Kuoleman jälkeen puolisollla ja alaikäisillä lapsillaan on mahdollisuus myös perhe-eläketurvaan. Vanhuuseläke voi olla muodoltaan myös ns. sopeutumiseläke. Sen voi saada iästä riippumatta vähintään 7 vuotta, käytännössä kaksi vaalikautta, edustajana, ministerinä tai euroedustajana toiminut, joka ei ole ansiotyössä eikä harjoita uutta eläketurvaa tuottavaa yrittäjätoimintaa.

Sopeutumiseläke helpottaa työkäisen vaaleissa valitsematta jääneen tai yhteiskunnallisesta toiminnasta muuten sivuun jättyvän entisen poliitikon paluuta työ- ja elinkeinoelämään. Se voi myös taata toimeentuloturvan normaaliin eläkeikään saakka. Sopeutumiseläkkeen vuoksi työkyvyttömyyseläkkeet ovat harvinaisia ja koskevat pääasiassa vain yhden nelivuotiskauden (alle 7 vuotta) edustajana, ministerinä tai euroedustajina toimineita.

KeEL-eläkkeet maksetaan valtion eläkkeiden tapaan toistaiseksi suoraan valtion varoista valtion talousarvioon vuosittain otettavasta määrärahasta. Tulevaa eläketurvaa rahoitetaan myös vuoden 1993 alusta voimaantulleella koko työeläkejärjestelmää koskevalla verotuksessa vähennyskelpoisella työntekijäin eläkemaksulla. Se peritään valtion eläkerahastoon myös edustajan, ministerin ja euroedustajan palkkiosta. Maksun suuruus on ollut aluksi 3 % vuonna 1993. Sen jälkeen se on noussut hitaasti ollen 4,6 % vuonna 2003. Maksun ennustetaan nousevan lähelle 10 % vuoteen 2010 mennessä.

KeEL-eläkkeen tavoitetaso on eläketapahtuman ajankohdasta riippuen 60 - 66 % edustajan kuukaudessa saamasta palkkiosta. Taso voidaan saavuttaa 15 vuoden eli käytännössä neljän edustajakauden aikana. Eläkkeen karttuminen lasketaan prosentteina jokaista edustajana, ministerinä tai euroedustajana toimittua kuukautta kohti. Hyväksiluettavia kuukausia sanotaan KeEL:ssa eläkeajaksi. Jokainen kuukausi kartuttaa eläkettä 1.3.1995 lukien 1/3 % ja jokainen vuosi 4,0 %.

1.2. Kehitys ja suhde muuhun työeläketurvaan

Useimmissa maissa parlamentin ja valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyviä etuja järjestettäessä esikuvana on käytetty valtion virkamiesten järjestelmiä. Suomessakin on tehtävien luonteesta huolimatta katsottu, että ne muodostavat etujen tarpeen kannalta jossain määrin valtion virkasuhdetta muistuttavan

kokonaisuuden. Muun muassa Suomessa edustajain palkkiojärjestelmä oli vuosikymmeniä aina vuoteen 2000 saakka suoraan sidoksissa valtion korkeimpiin virkapalkkoihin, ministerien palkkiojärjestelmä on edelleen. Kansanedustajien palkkiojärjestelmää muutettiin perusteellisesti 1.9.2000. Samalla sidoksellisuudesta virkapalkkoihin luovuttiin. Muutokset heijastuvat myös 2000-luvulla myönnettäviin edustajaeläkkeisiin.

Ennen nykyistä KeEL:a eläketurva perustui vanhaan kansanedustajain eläkelakiin (618/48). Se oli voimassa vuoden 1966 loppuun ja noudatteli vanhaa valtion virkamieseläkelakia. Eläkkeen tavoitetaso oli silloin 66 prosenttia palkkiosta ja tämän tason saavutti 20 vuoden pituisella edustajantoimella. Muun työeläketurvan yhteensovittussäännöksiä ei ollut lainkaan, ei myöskään perhe-eläkeoikeutta. Vanhan lain mukainen eläkeoikeus voi käytännössä vieläkin koskea sellaista veteraanikansanedustajaa, joka on ollut edustajantoimessa jo tammikuun 1 päivänä 1967, jos hän valitsee vanhan lain mukaisen eläkkeen.

Työeläkejärjestelmä luotiin maahamme varsinaisesti 1960-luvulla. Järjestelmän peruslaki työntekijäin eläkelaki (TEL) tuli voimaan 1.7.1962. Se sisälsi ansaintaperiaatteen, jatkuvuuden periaatteen ja indeksisuojaan. Muut työeläkejärjestelmän osat uudistettiin vähitellen TEL:iin sisältyvien periaatteiden mukaisiksi, muun muassa valtion eläkejärjestelmä 1.1.1967 voimaantulleella valtion eläkeläillä (VEL). Nykyinen edustajaeläkelaki KeEL tuli voimaan samaan aikaan vuoden 1967 alusta. Sitä on useaan otteeseen sittemmin muutettu osan muutoksista seurattaessa valtion eläkejärjestelmän muutoksia. Sopeutumiseläke tuli voimaan 1.1.1983, perhe-eläkeuudistus 1.7.1990 ja tavoitetasoa ja eläkeikää koskevat muutokset sekä yksilöllistä varhaiseläkettä ja varhennettua vanhuuseläkettä koskevat säännökset 1.3.1995. Työeläkejärjestelmä uudistettiin perusteellisesti vuoden 2005 alusta lukien. Samassa yhteydessä kansanedustajien, ministerien ja euroedustajien tehtävistä ansaittava eläketurva yhdistettiin yhdeksi poliittisen uran eläkkeeksi, josta säädetään KeEL:ssa. Valtioneuvoston jäsenen tehtävästä karttui vuosina 1983-2004 muuta työeläketurvaa täydentävää eläkettä erillisen ministerieläkelain nojalla. Laki kumottiin tarpeettomana vuoden 2005 alusta lukien, kun ministerin ja kansanedustajan tehtävien eläketurva yhdistettiin.

Työeläkkeiden tavoitetaso on Suomessa vuosikymmenet olleet noin 60 prosenttia työntekijän ansiotasosta. TEL-järjestelmässä tämän ansaintaperiaatteen mukaisesti 60 %:n tavoitetason saavuttaminen on kestänyt suunnilleen ihmisen työuran ajan eli noin 40 vuotta. Nykyisin työeläke karttuu jo 18 ikävuodesta lukien, joten täyden vanhuuseläketurvan voi koko uransa ajan työelämässä toiminut ansaita vasta noin 60 vuoden ikään mennessä. Valtion eläkejärjestelmässä 1.1.1995 voimaantulleiden muutosten jälkeen uusien työntekijöiden eläketurva on pääosin samanlainen. Täysi kansanedustajan, ministerin ja euroedustajan tehtävästä tuleva eläke on mahdollista kartuttaa jo 15 vuodessa. Käytännössä poliitikon työuralle jää ikävälillä 18 - 68 vuotta noin 30 vuotta aikaa ansaita eläketurvaa muualla työelämässä joko ennen, jälkeen tai samanaikaisesti edustajantoimen kanssa. Jos entinen poliitikko

saisi kaikista näistä tehtävistään karttuneet eläkkeet toisistaan riippumatta, hänelle voisi karttua eläkkeitä yhteensä runsaasti yli työeläkejärjestelmässä kohtuullisena pidetyn 60 - 66 %:n tavoitetason, jopa enemmän kuin hän eläkkeelle lähtiessään saa palkkaa. Sen vuoksi KeEL:ssa on edelleen säännökset muiden eläkkeiden ja eräiden muiden suoritusten yhteensovittamisesta. Työeläkkeistä ne poistettiin vuoden 2005 alusta, kun siirryttiin koko työuran mallin mukaiseen eläkkeen laskentatapaan. Pitkään työelämässä toimineen entisen poliitikon karttunut KeEL-eläke yleensä pienenee muiden eläkkeiden yhteensovituksen vaikutuksesta.

Vuoden 2005 alusta voimaantulleiden muutosten jälkeen KeEL:ssa on kansanedustajan, valtioneuvoston jäsenen ja Suomesta Euroopan Parlamenttiin valitun edustajan tehtävät määritelty yhdeksi "edustajatoimeksi". Tätä termiä käytetään seuraavassa esityksessä samalla tavoin ja sillä tarkoitetaan yhden ihmisen uralle sattuvien kaikkien mainittujen tehtävien kokonaisuutta eläketurvan kannalta.

2. Eläkeikä ja eläketapahtuma

2.1. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeet

Työeläkejärjestelmässä eläkeoikeuden laukaisevaa seikkaa sanotaan eläketapahtumaksi. Vanhuuseläkkeessä se on yleensä vaadittavan iän täyttäminen ja työsuhteen lopettaminen, työkyvyttömyyseläkkeessä työkyvyttömyyden alkaminen. Perhe-eläkkeen eläketapahtuma on edunjättäjän kuolema. Kansanedustajan eläkkeissä näiden eläkemuotojen eläketapahtumat seuraavat likipitään muuta työeläketurvaa.

Eläketapahtuman aika ratkaisee yleensä sen, mitä säännöksiä henkilön eläkeoikeuteen sovelletaan. Jos eläketurvaa koskevan lain soveltamisajasta ei ole säädetty muuta, lakia sovelletaan henkilöön, jonka eläketapahtuma sattuu lain voimassaollessa. Tällä on merkitystä esimerkiksi 1.3.1995 voimaantulleiden edustajaeläkkeiden muutosten, vuoden 2000 edustajain palkkaus uudistuksen ja vuoden 2005 alusta voimaantulleiden muutosten soveltamisessa eläketurvaan.

Kansanedustajan varsinainen eläkeikä oli aiemmin 60 vuotta. Ikä nousi 1.3.1995 voimaantulleella lainmuutoksella suoraan 65 vuoteen. Eläketapahtuman ajankohta ratkaisee eläkeiän. 60 vuotta ennen 1.3.1995 täyttäneiden eläkeikä on 60 vuotta. Myöhemmin syntyneiden eläkeikä on 65 vuotta ellei esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen tai sopeutumiseläkkeen eläketapahtuma ole sattunut jo ennen 1.3.1995.

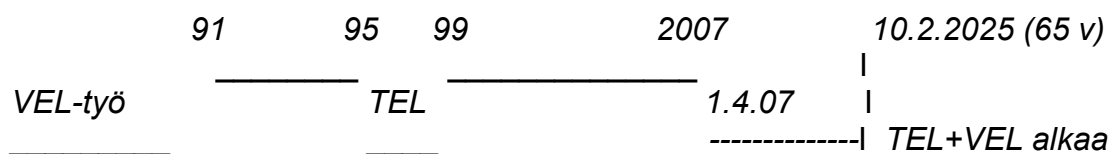
2.2. Eläketapahtuma sopeutumiseläkkeessä

Sopeutumiseläke on eläkejuridiselta muodoltaan vanhuuseläke. KeEL:n 2,2 §:n mukaan eläkeiän (60 tai 65 vuotta) saavuttaminen ei ole eläkkeen saamisen edellytys, jos edustajalla on eläkeaikaa eli edustajan, ministerin tai euroedustajan tehtävissä toimittua aikaa vähintään 7 vuotta. Sopeutumiseläkkeen eläketapahtuma on päivä, jolta sitä ensi kerran maksetaan. Eläketapahtuma voi siten olla esimerkiksi poisjäävän edustajan vaalikauden päättymistä seuraavan kuukauden alku. Yhtä hyvin se voi olla myös takaisin entiseen työhönsä palanneen entisen edustajan työsuhteen päättymispäivä esimerkiksi 10 vuoden kuluttua edustajatoimen päättymisestä. Eläketapahtuma on tässä eläkemuodossa edustajana toimineen vapaasti määrättävissä sen mukaan, mistä ajankohdasta hän eläkkeensä haluaa ja mitä muita ansio- tai yrittäjätuloja hänellä on.

Sopeutumiseläkkeen ottaminen ei vaikuta muiden työeläkkeiden alkamiseen. Esimerkiksi 10 vuotta valtion, kunnan tai yksityisessä palveluksessa ollut kolme vaalikautta (12 vuotta) toiminut entinen edustaja voi ottaa sopeutumiseläkkeen heti edustajatoimen päätyttyä vaikkapa 47-vuotiaana. Hänen VEL-, KVTEL- tai TEL-eläkkeensä eläketapahtuma on kuitenkin vasta 65 vuoden täyttämisen tai sitä ennen mahdollinen työkyvyttömyyden alkaminen.

Esimerkki 1

Edustaja A s. 10.2.1960

3. Eläkkeen karttuminen ja tavoitetaso

3.1. Karttumisnopeudet ja vaalikaudet

Eläke karttui ajalta ennen 1.3.1995 jokaista edustajantoimen, jäljempänä eläkeajan, kuukautta kohden 11/30 prosenttia eli 4,4 % vuodessa. "Täysi" 66 %:n tasoinen edustajaeläke edellyttää siten 15 vuoden, käytännössä neljän vaalikauden pituista valtiopäivämiesuraa ennen 1.3.1995. Valtion ja kunnan työeläkejärjestelmissä karttumisnopeus riippuu siitä, jatkuuko palvelus eläkkeelle saakka vai eroaako henkilö jo aiemmin. Kansanedustajan eläkkeen karttuminen sen sijaan on yhtä nopeaa vain yhden kauden nuorena toimineella entisellä edustajalla ja pitkän valtiopäivämiesuran tehneellä veteraaniedustajalla.

Valtion ja kunnan eläkejärjestelmiä muutettiin 1.1.1995 lukien siten, että vuoden 1939 jälkeen syntyneiden eläke karttuu vuoden 1995 alusta TEL:n tapaan 1,5 % vuodessa. Myös heidän tavoitetasoan alennettiin vuoden 1994 loppuun mennessä kertyneellä palvelusajalla porrastaen välille 60 - 66 %. Vastaava muutos heijastettiin myös kansanedustajaeläkkeisiin.

KeEL-eläke karttuu edustajantoimesta 1.3.1995 lukien 1/3 % jokaista eläkeaikakuukautta kohden eli 4,0 % vuodessa. Karttumisnopeus on sama kaikenikäisillä edustajilla, myös ennen vuotta 1940 syntyneillä ja jo aiemmin edustajana olleilla. Täysi 60 %:n tasoinen eläke edellyttää vuoden 1995 vaaleissa tai sen jälkeen ensimmäistä kertaa valitulta uudelta edustajalta 15 vuoden, käytännössä neljän vaalikauden pituista uraa kansanedustajana, ministerinä tai euroedustajana.

3.2. Porrastetut tavoitetasot

Kansanedustajaeläkkeen tavoitetaso eli eläkkeen tavoitetaso eli enimmäismäärä oli helmikuun loppuun 1995 valtion eläkejärjestelmän tapaan 66 % eläkkeen perusteena olevasta edustajapalkkiosta. Jos eläketapahtuma sattui ennen 1.3.1995, enimmäismäärä on 66 %. Eläketapahtuman sattuessa 1.3.1995 jälkeen enimmäismäärä muuttui porrastettuna helmikuun loppuun 1995 saakka hyväksi luettavan ajan perusteella välille 60 - 66 % seuraavasti:

Aikaa 1.3.1995 mennessä edustajana,

Eläkkeen enimmäismäärä

ministerinä tai euroedustajana vähintään

15 vuotta	66 %
12 vuotta	65 %
9 vuotta	64 %
7 vuotta	63 %
5 vuotta	62 %
3 vuotta	61 %
Alle 3 vuotta	60 %

Tavoitetason porrastukset toteutettiin 1.3.1995 voimaantulleella KeEL:n muutoksella. Ne ovat valtion ja kuntien eläkejärjestelmiin tehtyjen muutosten kanssa samansuuntaisia. Muutoksen vaikutukset ovat kokonaan voimassa vasta vuoden 2020 jälkeen sitten, kun ennen 1.3.1995 edustajina olleita henkilöitä ei enää ole edustajina. Tavoitetaso eli enimmäismäärä on siis jokaisella edustajalla yksilöllinen. Kahden eri aikoihin mutta yhtä kauan edustajana toimineen tavoitetasoa ei voi suoraan verrata toisiinsa. Yhdellä neljää kautta toimineella edustajalla se voi olla 65 prosenttia, toisella taas vaikkapa 61 prosenttia.

4. Eläkkeen perusteena oleva palkkio

4.1. Vuoden 2000 jälkeen edustajana, ministerinä tai euroedustajana toimineet

Työeläkelakien (TEL, LEL, VEL, YEL jne) mukaiset eläkkeet laskettiin vuoden 2004 loppuun saakka 10 viimeisen vuoden ansioiden perusteella. Niistä laskettiin ensin eläkkeen perusteena oleva palkkio. Se oli vuoden 2004 loppuun saakka eräs työeläkejärjestelmän peruskäsite, vakiintunut euromääräinen ansiotaso, josta eläke oli prosentuaalinen osa. Vuoden 2004 jälkeen ansaituista palkioista työeläkejärjestelmän mukaiset eläkkeet lasketaan koko uran ajalta suoraan prosentteina vuosiansioista. Työeläkkeiden käsitteistöstä termi eläkkeen perusteena oleva palkkio poistuu siten hitaasti vuodesta 2005 alkaen seuraavien 40 vuoden kuluessa.

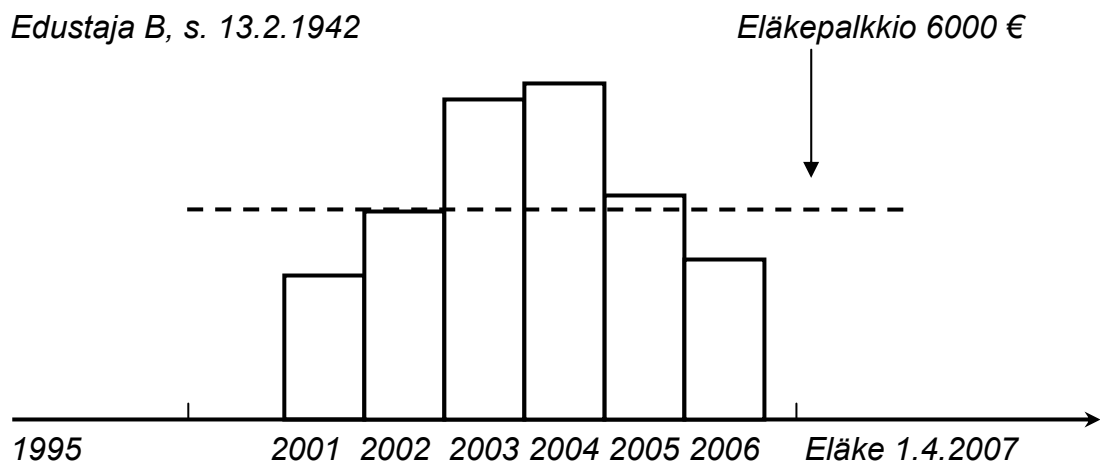
Kansanedustajien eläke on edelleen myös vuoden 2004 jälkeen prosentuaalinen osa eläkkeen perusteena oleva palkkiosta. Palkkio lasketaan vuodesta 2001 alkaen enintään 15 viimeisen edustajana, ministerinä tai euroedustajana toimitun täyden kalenterivuoden aikana näistä tehtävistä saaduista palkkioista. Uusi järjestelmä tulee asteittain voimaan vuodesta 2001 alkaen niin, että 15 viimeisen vuoden ansiot vaikuttaa eläkkeen perusteena olevaan palkkioon ensimmäisen kerran vuonna 2016 eläkkeelle jäävien edustajien, ministerien tai euroedustajien eläkkeissä. Vuonna 2007 suoraan edustajantehtävästä eläkkeelle siirtyvän eläkkeen perusteena oleva palkkio lasketaan vuosien 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 ja 2006 aikana saaduista ansioista. Poliittisen uran pituus ennen vuotta 2001 ei vaikuta eläkkeen perusteena olevan palkkion laskentaan. Jos mainituissa tehtävissä on toimittu vuoden 2000 jälkeen pelkäs-

tään alle yhden kalenterivuoden pituinen aika, eläkkeen perusteena oleva palkkio lasketaan viimeisen sellaisen jakson aikana saaduista palkkioista.

Eläkkeen perusteena olevaa palkkiota laskettaessa kunkin vuoden ansioista vähennetään ensin työeläkejärjestelmän tapaan sen aikana maksetut työntekijän eläkemaksut. Vuoden 2005 alusta voimaantulleessa työeläkeuudistuksessa vuosiansioiden reaaliarvon säilyvyys turvataan palkkiota laskettaessa erityisellä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamalla eläkkeen alkamisajan palkkakertoimella vuoden 2004 indeksitasosta alkaen. Palkkakertoimessa ansioiden vuotuisen nousun painoarvo on 80 % ja elinkustannusten nousun painoarvo 20 %. Vuodelle 2005 palkkakertoimen arvoksi on vahvistettu 1,028. Vuosien 2001 – 2003 aikana saadut ansiot tarkistetaan palkkiota laskettaessa ensin vuoden 2004 indeksitasoon näiden vuosien ns puoliväli-indeksillä (50/50). Tällä tavoin tarkistetuista vuosiansioista lasketaan eläkkeen alkamishetken indeksitasossa keskimääräinen kuukausiansio. Se on edustajaeläkkeen perusteena oleva palkkio, josta edustajaeläke on prosentuaalinen osa. Palkkio voi siis sisältää viimeisten kokonaisten kalenterivuosien aikana ansaittua edustajanpalkkiota, ministerinpalkkiota ja euroedustajan palkkiota. Kaikista näistä tehtävistä tuleva eläketurva on yhdistetty eikä sitä ole mahdollista tulevaisuudessa näistä tehtävistä eritellä.

Esimerkki 2 (fiktiivinen)

Edustaja B, s. 13.2.1942

B:llä on edustajauraa 3 kautta vuodesta 1995 vuoteen 2007, josta lisäksi ministerinä 12.9.2002 – 21.9.2005. Hän luopuu valtakunnan politiikasta vaalikauden päättyessä 2007 ja jää eläkkeelle.

Eläkkeen perusteena oleva palkkio lasketaan täysiltä vuosilta 2001 – 2006. Vuosina 2002 – 2005 hän on ollut myös ministerinä. Tältä ajalta hänelle on maksettu ministerinpalkkion lisäksi puolet riviedustajan palkkiosta. Molemmista tehtävistä maksettu palkkio otetaan huomioon. Vuosipalkkioista vähennetään ensin työntekijän eläkemaksun suuruinen osa. Sitten ansiot tarkistetaan vuoden 2007 palkkakertoimella. Niistä lasketaan keskiarvo kuukautta kohden ja se on B:n eläkkeen perusteena oleva palkkio.

Kolmessa kaudessa (1995 – 2007) on aikaa 12 vuotta, joten eläke on $(12 \times 4,0 =) 48\%$ palkkiosta. Eläkkeen perusteena olevan palkkion oletetaan tässä vuonna 2007 olevan 6000 €. Siitä karttunut eläke on 2 880 €/kk. Jos B:llä ei ole muita työeläkkeitä, se myös maksetaan. Jos niitä on, niin ne yhteensoviteetaan edustajaeläkkeeseen.

4.2 Vain ennen vuotta 2001 edustajana tai euroedustajana toimineet.

Vain ennen vuotta 2001 edustajana tai euroedustajana toimineen eläkkeen perusteena oleva palkkio lasketaan vuoden 2004 jälkeenkin vanhalla tavalla. Se on edustajan eläkkeen alkamisen hetkellä istuvalle edustajalle maksettava kuukausipalkkio samanlaisesta tehtävästä, jossa eläkkeellejäävä edustaja eduskunnassa tai Euroopan Parlamentissa oli viimeisenä edustajakuukauteen. Valtion vanhat virkamieseläkkeet laskettiin ennen vuotta 1967 samaan tapaan uran viimeisen kuukauden palkasta. Työeläkejärjestelmän nykymittapuun mukaan tällainen palkanlaskenta-aika oli varsin lyhyt ja edustajan eläketurva oli herkkä sattumanvaraisuudelle. Laskentatavan muutosta ei vuoden 2005 muutoksissa kuitenkaan voitu ulottaa takautuvasti pitemmälle.

Esimerkki 3

Edustaja C, s. 22.8.1948

<i>TEL</i>	<i>Kansanedustaja</i>	<i>TEL</i>
91	99	65 v 22.8.2013

C on ollut edustajana kaksi kautta 1991-1999, mutta ei lainkaan vuoden 2000 jälkeen. Hän jatkaa TEL-työsuhteessaan 65 vuoden eläkeikänsä saakka 22.8.2013. C:n viimeinen edustajakuukausi oli maaliskuu 1999. Hänen kansanedustajaeläkkeensä perusteena oleva palkkio on kuitenkin se palkkio, mikä elokuussa 2013 maksetaan vastaavassa edustajantehtävässä silloin ollevalle kansanedustajalle. Jos edustajanpalkkiota korotetaan ennen elokuuta 2013, hän saa korotuksen myös tulevaan edustajaeläkkeeseensä. Jos C lopettaa TEL-työsuhteen jo aiemmin ja siirtyy sopeutumiseläkkeelle vaikkapa 1.5.2006, tämä on samalla hänen eläketapahtumansa. Silloin eläkkeen perusteena oleva palkkio on se palkkio, jota vastaavassa edustajantehtävässä ollevalle edustajalle toukokuussa 2006 maksetaan.

Ennen vuotta 2005 ministerinä toimineilla oli erillislain perusteella ministerieläke, jonka perusteena oleva palkkio laskettiin toisin. Sitä on kuvattu myöhemmänä kohdassa 10.

4.3. Ennen 1.9.2000 eläkkeelle siirtyneiden eläkkeen perusteena oleva palkkio

Ennen kansanedustajien 1.9.2000 voimaantullutta palkkausuudistusta edustajanpalkkio perustui silloisen valtion palkkausluokan A 27 mukaiseen virkapalkkaan. Se oli samalla ennen 1.9.2000 eläkkeelle jääneiden entisten edustajien eläkkeen perusteena oleva palkkio. Mukaan laskettiin kahdestoistaosa suoritetusta lomarahasta, ikälisät (3,5,8,11,15 ja 18 v) ja silloisen kulukorvauksen verollinen osuus. Eläkkeellä olevien entisten edustajien eläketurva on sidottu TEL-indeksiin. Istuvien edustajien palkkioiden mahdolliset korotukset eivät siis vaikuta jo aiemmin eläkkeelle jääneiden eläkkeisiin.

4.4. Vuoden 2000 palkkausuudistuksen vaikutus eläkkeeseen

Edustajanpalkkiot irrotettiin valtion virkapalkkasidonnaisuudesta 1.9.2000 voimaantulleella palkkausuudistuksella. Sen jälkeen edustajanpalkkiota on tarkistettu. Vuoden 2005 alussa se on ollut 4 970 € kuukaudessa ja yli 12 vuotta edustajana toimineelle 5340 € kuukaudessa. Puhemiehen (8 830 €) ja varapuhemiesten (7 360 €) palkkiot ovat huomattavasti suurempia. Valiokuntien ja suurimpien eduskuntaryhmien puheenjohtajille maksetaan vielä erisuuruisia lisäpalkkioita. Kehitys on palkkioiden suhteen kulkenut menneen ajan kaavamaisuudesta yksilölliseen suuntaan. Tämä heijastuu myös eläkkeisiin. Se johtaa 2000-luvulla siihen, että yhtä kauan mutta eri aikoina samanlaisissakin edustajantehtävissä toimineiden kahden henkilön eläkkeet ovat euromääräisesti erisuuruisia eikä niitä voi verrata keskenään.

5. Yhteensovitus

5.1. Yhteensovituksen periaate ja sen poistuminen työeläkkeistä v 2005

Suomessa ihmisen työeläkettä kartuttava työura voi olla ikävälillä 18 – 68 vuotta pisimmillään lähes 50 vuoden pituinen. Tällä ajalla hän voi ansaita lukuisia erilaisia lakisääteisiä työeläkkeitä. Niistä pääosa karttuu suurimman osan aikaa 1,5 % vuodessa, mutta osa on voinut karttua huomattavasti tätä nopeammin. Jos kaikki eläkkeet maksettaisiin eläketapahtuman jälkeen sellaisenaan, seurauksena voisi olla vaikkapa entiselle kansanedustajalle viimeisintä palkoista laskettuna 80 – 200 %:n suuruisia eläketasoja.

Useimmissa maissa – myös Suomessa - soveliaana kokonaiseläketurvan tasona on pidetty noin 60 – 66 % vakiintuneesta korkeimmasta ansiotasosta. Se oli työeläkkeissä 1900-luvulla toteutettu kokonaiseläketurvaa rajaavalla laskutoimituksella, jota sanotaan eläkkeiden yhteensovitukseksi. Yhteensovituksella työeläkkeiden yhteismäärä rajattiin noin 60 – 66 %:iin uran aikana vakiintuneesta korkeimmasta ansiotasosta. Työuralta haettiin korkein vakiintunut ansio- tai yrittäjätulotaso ja eri eläkkeiden yhteismäärä rajattiin 60 - 66 %:n suuruisiksi osaksi siitä. Työeläkkeissä yhteensovituksesta luovuttiin vuoden

2005 eläkeuudistuksessa pääasiassa siksi, että yksityisen sektorin eläkkeissä eläkkeen hidas karttuminen vain harvoin aiheutti eläkkeeseen yhteensovitukseen kautta mitään vähennettävää. Julkisen sektorin työeläkkeissä (VEL, KUELYM) yhteensovituksesta luovuttiin niin, että vuoden 2004 loppuun saakka nopealla karttumisvauhdilla ansaittua eläketurvaa ajalta ennen vuotta 1995 karttuneelta eläkkeen osalta kuitenkin yhteensovitetaan.

Edustajaeläke karttuu varsin nopeasti (4,0 % vuodessa) jo 15 vuodessa (4 kautta = 16 vuotta) tavoitetasoon. Edustajalle jää ikävälillä 18 - 68 vuotta noin 30 vuotta aikaa kartuttaa myös muita työeläkkeitä. Sen vuoksi yhteensovituksella on kansanedustajaeläkkeissä muita työeläkkeitä selvästi suurempi vaikutus. Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmässä työeläkkeiden yhteensovituksesta on luovuttu kokonaan. Se johtaa edelleen kohtuulliseen lopputulokseen, jos työntekijä on koko uransa vain työeläkkeiden hitaamman eläkekarttuman piirissä. Kansaedustajaeläkkeen nopean eläkekarttuman vuoksi yhteensovitusta tarvitaan kansanedustajaeläkkeissä edelleen vielä vuoden 2004 jälkeenkin. Sen laskentatapaa on kuitenkin vuoden 2005 alusta lukien muutettu.

5.2. Takuuosa - puolet karttuneesta edustajaeläkkeestä

Merkittävämmän muuta työeläkkeitä ansainneen edustajan eläketurva edustajantehtävästä voisi yhteensovituksessa vähentyä olemattomiin – jopa niin, että sitä ei jää lainkaan maksettavaksi. Tämän estämiseksi vuoden 2005 alusta edustajaeläkkeeseen on jätetty erityinen takuuosa. Se on puolet edustajalle hänen edustaja-, ministeri- tai euroedustaja-ajastaan karttuneesta eläkkeestä. Jos aikaa on niin paljon, että eläke on jo karttunut 60 – 66 %:n enimmäismäärään saakka, takuuosa on puolet enimmäismäärästä. Kun edustajaeläke karttuu 4,0 % vuodessa, takuuosan voidaan teoreettisesti ajatella karttuvan 2,0 % vuodessa. Yli 15 vuotta (4 kautta) edustajana toimineen takuuosa on 30 – 33 % eläkkeen perusteena olevasta palkkiosta. Määrä riippuu siitä, kuinka paljon edustaja-aikaa on ennen vuotta 1995 (ks edellä kohta 3.2). Takuuosan karttumisnopeus on lähempänä työeläkkeiden karttumisnopeutta, kun työeläkkeet karttavat 1,5 % vuodessa 52-vuoden ikään, 1,9 % ikävälillä 53 – 62 ja 4,5 % 63 ikävuodesta alkaen.

Vain vähän muuta työeläketurvaa ansainneelle edustajalle takuuosalla ei ole merkitystä. Edelleen sellaiselle edustajalle, jonka työeläkettä tuottavien työ- ja virkasuhteiden ansiotaso on ollut selvästi edustajanpalkkiota pienempi, takuuosalla ei ole merkitystä. Takuuosa on paremminkin sellaisen hyvätuloista työuraa työ- tai elinkeinoelämässä luoneen edustajan eläke, joka on samalla ansainnut euromääräisesti suuren työeläkkeen.

5.3 Yhteensovitus käytännössä

Edustajaeläkkeen perusteena olevaa palkkiota sanotaan yhteensovituksessa yhteensovitusperusteeksi. Siitä laskettava yhteensovitusraja eli eläkkeen enimmäismäärä on 60 – 66 % yhteensovitusperusteesta (ks. kohta 3.2). Tätä rajaa edustajaeläke ja muut työeläkkeet yhteensä eivät saa ylittää. Jos ne eivät ylitä rajaa, niin karttunut edustajaeläke maksetaan sellaisenaan. Silloin yhteensovitus ei vaikuta lainkaan ja kaikkien eläkkeiden taso edustajalle jää enintään 60 – 66 prosenttiin edustajaeläkkeen perusteena olevasta palkkiosta.

Useimmilla 2000-luvulla eläkkeelle siirtyvillä edustajilla on huomattavan pitkiä eläkettä tuottavia työuria työ- ja elinkeinoelämässä edustajan-, ministerin- tai euroedustajan tehtävän lisäksi. Useilla on myös em tehtävissä aikaa yli 15 vuotta ja sen lisäksi on ansaittu muuta työeläketurvaa. Silloin karttunut edustajaeläke ja muut työeläkkeet yhteensä ylittävät yhteensovitusrajan. Maksettava edustajaeläke saadaan vähentämällä 62,5 % ylittävästä osasta karttuneesta edustajaeläkkeestä.

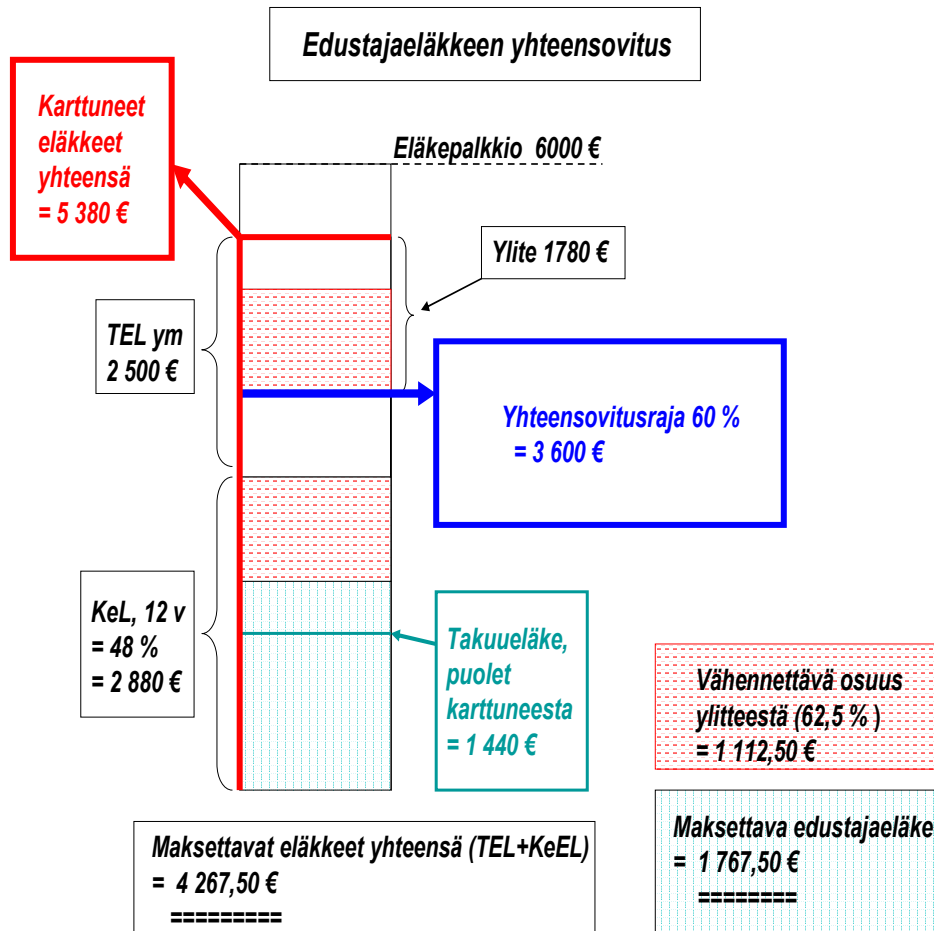
Edellä mainittu 62,5 % on tullut edustajaeläkejärjestelmään vuonna 2005. Aiemmin ylitte vähennettiin kokonaan edustajaeläkkeestä. Silloin yhteensovitusperuste saattoi olla myös jokin muu palkka tai työtulo. Kun työeläkeuudistuksesta johtuen yhteensovitusperustetta oli muutettava, niin ylitteen vähentämistapaankin oli kajottava. Edustajaeläkkeen tavoitetaso saavutetaan 15 vuodessa. Noin 40 vuoden pituiselle työuralle jää silloin 25 vuotta aikaa ansaita muita työeläkkeitä. Tämä 25 vuotta on 62,5 prosenttia 40 vuodesta. Ylitteettä vähennetään samalla suhteella. Se johtaa siihen, että pitkän työurien tehneelle edustajalle maksettava kokonaiseläke - eli kaikki eläkkeet yhteensä - on edustajanpalkkiosta laskettuna useimmiten noin 65 – 80 %.

Esimerkki 4

Edustaja D, s. 1.4.1942

D on ollut 3 kautta(12 vuotta) vuodesta 1995 vuoteen 2007 edustajana ja tästä ajasta pari vuotta myös euroedustajana sekä lyhyehkön aikaa myös ministerinä. Eläkkeen perusteena oleva palkkio on laskettu vuosien 2001 – 2006 aikana saaduista palkkioista em tehtävissä ja sen määrän oletetaan olevan 6000 € vuonna 2007.

Karttunut edustajaeläke on 48 % edustajaeläkkeen perusteena olevasta palkkiosta eli 2 880 €. D on lisäksi ansainnut TEL-eläkettä urallaan yhteensä 2 500 €. Karttuneet eläkkeet yhteensä olisivat hänelle 5 380 €. Ne ylittävät hänen 60 %:n suuruisen yhteensovitusrajansa (3600 €) yhteensä 1780 eurola. Tästä ylitteestä 62,5 % on 1112,50 €. Se on vähennettävä karttuneesta edustajaeläkkeestä.

Maksettavaa edustajaeläkettä jää vähentämisen jälkeen (2 880 € - 1 112,50 €) 1 767,50 €. Takuueläke eli puolet karttuneesta edustajaeläkkeestä olisi D:lle ollut 1 440 €. Yhteensovitettu edustajaeläke on takuueläkettä suurempi, joten se tulee myös maksettavaksi eläkkeeksi **1 767,50 €**. D:n kaikki eläkkeet yhteensä ovat **4 267,50 €** eli noin 70 % edustajaeläkkeen perusteena olevasta palkkiosta.

6. Sopeutumiseläke ja työtulovähenteisyys

6.1. Työtulojen enimmäismäärä

Sopeutumiseläkkeen voi saada iästään riippumatta vähintään 7 vuotta edustajantoimessa ollut edustaja, joka ei työllisty työmarkkinoilla eikä harjoita elinkeinotoimintaa. Ääritapauksissa voi olla mahdollista, että sopeutumiseläkkeellä oleva edustaja on esimerkiksi vasta 40-vuotias. Työtulovähenteisyys jatkuu 65 vuoden eläkeikään saakka. Sen jälkeen ansaitut tulot eivät enää vaikuta kansanedustajaeläkkeeseen.

Työtulovähenteisyys on sidoksissa kansanedustajaeläkkeen enimmäismäärään. Se on 60 - 66 % kansanedustajaeläkkeen perusteena olevasta palkkiosta (ks. kohta 4). Sopeutumiseläkkeen ja työtulojen yhteismäärä saa olla enintään tämän verran. Jos yhteismäärä on suurempi, sopeutumiseläkettä vähennetään tai sen maksaminen keskeytetään kokonaan.

Esimerkki 5

Edustaja A (sama kuin edellä kohdassa 2.2) s. 10.2.1960

- *Edustajana kolme kautta 91 – 95 ja 99 – 2007, eläkeprosentti 49,6 %*
- *Ensin VEL työssä, sitten välillä TEL-työssä*
- *Jää sopeutumiseläkkeelle 1.4.2007, on sillä 65 vuoden eläkeikänsä 10.2.2025 saakka, jolloin eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi*
- *Eläkkeen perusteena oleva palkkio vuonna 2007 oletetaan olevan 5 500 €, koska ollut koko ajan ns riviedustajana*
- *Sopeutumiseläkkeen määrä 1.4.2007 lukien (49,6 % x 5 500 =) 2 728 €*
- *Yhteensovitusraja / enimmäismäärä 61 % (edustaja-aikaa ennen 1.3.1995 yli 3 mutta alle 5 vuotta) x 5 500 = 3 355 €*
- *Työtuloja "saa" olla sopeutumiseläkkeen lisäksi enintään (3 355 – 2 728 =) 627 € kuukaudessa. Jos niitä on enemmän, eläkettä pienennetään vastaavasti*

6.2. Mitkä tulot vaikuttavat sopeutumiseläkkeeseen

Sopeutumiseläkkeen tarkoituksena on antaa toimeentuloturva sellaiselle vielä työikäiselle entiselle edustajalle, joka ei työllisty työmarkkinoilla. Täyden tavoitetasoon yltävän sopeutumiseläkkeen saajan, jolla on 15 vuoden edustajantoimi takanaan, kaikki ansiotoiminta vaikuttaa periaatteessa vähentävästi sopeutumiseläkkeeseen. "Vajaan" sopeutumiseläkkeen saaja, voi sopeutumiseläkkeen vähenemättä toimia työelämässä, jos sopeutumiseläkkeen ja palkan määrä yhdessä jäävät alle hänen eläkkeensä enimmäismäärän.

Työtulovähenteisyyden pääperiaatteena on, että kaikki sellaiset tulot, jotka tuottavat uutta työeläketurva, vähentävät sopeutumiseläkkeen määrää. Tyyppisiä tällaisia tuloja ovat mm. TEL-, LEL-, VEL- ja KVTEL-suhteiden palkkatulot, yrittäjän YEL-tulo ja maatalousyrittäjän MYEL-työtulo. Esimerkiksi TEL-eläkkeessä on vähimmäistuloraja, joka on vuoden 2005 alusta 40 € kuukaudessa. Sen alittavat tulot eivät yleensä tuota eläketurva eivätkä näin ollen myöskään vähennä entisen edustajan sopeutumiseläkettä. Päätoimisesti työllistyvä entinen edustaja ei lähtökohtaisesti tarvitse sopeutumiseläkettä. Sellaiselle entiselle edustajalle sopeutumiseläke toimii eräänlaisena takeena aiemmin saadun edustajanpalkkion ja mahdollisesti sitä paljon pienemmän työtulon sopeutuksesta.

6.3. Esimerkkejä vaikuttamattomista tuloista

Edustajantoimen luonteen mukaisesti edustajat ovat yleensä aiemmin olleet ja ovat edelleen mukana kunnallispolitiikassa, työmarkkina- tai elinkeinotoiminnassa, järjestötehtävissä tai muussa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Usein toiminta on osallistumista useista henkilöjäsenistä koostuvissa pysyväisluonteisissa elimissä kuten kunnallisissa lautakunnissa, erilaisissa hallintokunnissa, toimikunnissa, yritysten hallituksissa jne. Näistä luottamustoimen tyyppisistä tehtävistä saadaan tavallisesti ainakin kokouspalkkioita ja mahdollisesti myös muuta tuloa. Yleensä niistä ei kartu uutta eläkeoikeutta minkään työeläkelain nojalla, koska kyseessä harvemmin on työsuhde. Silloin ne eivät myöskään vähennä sopeutumiseläkettä. Jos jostain tällaisesta toiminnasta poikkeuksellisesti karttuu uutta työeläketurvaa, se pitää myös ottaa sopeutumiseläkettä mahdollisesti vähentävänä ansiotulona huomioon. Esimerkiksi kuntainliiton ylläpitämän sairaalan johtokunnassa toimiminen ei vaikuta sopeutumiseläkkeeseen, jos siitä ei kartu KVTEL:n nojalla uutta eläketurvaa. Osakeyhtiön hallituksessa toimiminen ei myöskään vaikuta sopeutumiseläkkeeseen, jos toimintaa ei ole TEL-vakuutettu. Toiminnasta maksettu palkkio voi olla huomattavan suuri, jolloin yhtiö saattaa pitää sitä TEL-työsuhteena. Jos sille otetaan uutta eläketurvaa kartuttava TEL-vakuutus, toiminnasta saatu palkkio on myös otettava huomioon sopeutumiseläkkeen määrässä.

Satunnaisten, tilapäisten työ- tai palvelussuhteiden huomioonottaminen tapahtuu useimmiten jälkikäteen. Edustaja on itse velvollinen ilmoittamaan niistäkin sopeutumiseläkkeen maksajalle. Valtiokonttori pyytää vuosittain sopeutumiseläkkeen saajia ilmoittamaan mahdolliset ansiotulonsa esimerkiksi vahvistetusta verotuksesta annetulla todistuksella.

7. Eläkkeellä olevan entisen kansanedustajan uudelleevalinta

7.1. Eläkkeen lakkauttaminen ja uuden eläketurvan karttuminen

Edustajantoimen ja edustajien valintatavan luonteeseen kuuluu Suomessa se, että aiemmin edustajana ollut henkilö saattaa olla yhden tai useampia vaalikausia poissa eduskunnasta ja sitten tulee valituksi uudelleen. Kun edustajantoimen hoitamisessa ei ole yläikärajaa, eduskunnassa yleensä on myös joukko veteraaniedustajia, jotka saattavat olla jo työeläkkeillä (TEL, VEL, LEL jne.) ja myös kansanedustajaeläkkeellä. Työeläke voi myös alkaa normaalissa 65 vuoden eläkeiässä kesken edustajakauden ilman että se mitenkään vaikuttaisi edustajanpalkkioon tai edustajanpalkkio vaikuttaisi työeläkkeeseen.

Työeläkelakien mukaiset vanhuuseläkkeet maksetaan edustajatoimesta huolimatta eduskuntaan uudelleen valitulle edelleen sellaisenaan. Vanha kansanedustajaeläke sen sijaan keskeytetään uuden edustajan-, ministerin- tai euroedustajantehtävän ajaksi. Uusi edustajatoimi kartuttaa KeEL-eläkettä nor-

maaliin tapaan. Sillä on merkitystä, jos aiempi KeEL-eläke ei vielä ole karttunut tavoitetasoon ja aiempi edustajaura on alle 15 vuoden pituinen.

7.2. Eläke viimeisen edustajatoimen jälkeen

Jo edustajaeläkkeellä olevan tultua valituksi uudelleen edustajatoimeen hänen edustajaeläkkeensä keskeytetään. Uuden edustajatoimen päättyessä eläke lasketaan kahdella tavalla. Ensimmäinen se lasketaan viimeinenkin edustajakausi mukaan lukien enintään 15 viimeisen vuoden edustajanpalkkiosta ja siihen luetaan hyväksi kaikkien edustajakausien yhteenlaskettu aika. Vertailupohjaksi otetaan aiemmin maksettavana ollut edustajaeläke. Se ja perusteena ollut edustajanpalkkio korotetaan eläkkeen alkamisajankohdan indeksitasoon. Yhteensovitusten jälkeen suurempi näistä kahdesta tulee maksettavaksi. Tällä tavoin varmistetaan se, ettei edustajanpalkkion ja indeksin todennäköisesti erilainen kehitys viimeisen edustajakauden aikana heikennä jo kertaalleen ansaittua eläketurvaa. Toisaalta on myös mahdollista se, että edustajanpalkkio on uudella edustajakaudella muuttunut oleellisesti aiempaan edustajaeläkkeeseen verrattuna.

8. Perhe-eläke edustajan jälkeen

8.1. Alaikäisten lasten asema

Suomen perhe-eläkejärjestelmää on viimeksi mittavammin muutettu 1.7.1990 lukien. Tarkoituksena on ollut kohdistaa perhe-eläketurva pääasiassa sen tarpeessa oleviin alle 18-vuotiaisiin lapsiin ja tuoda lesken perhe-eläketurvaan kaavamaisista ansio- ja eläketuloharkintaa. Valtion eläkejärjestelmässä on toteutettu samat muutokset ja ne ulotettiin koskemaan myös kansanedustajan perhe-eläketurvaa.

Perhe-eläkkeen lapseneläke on murto-osia edustajaeläkkeestä seuraavan taulukon mukaan :

4/12 , kun lapsia on yksi,
7/12 , kun lapsia on kaksi,
9/12 , kun lapsia on kolme ja
10/12, kun lapsia on neljä tai useampia.

8.2. Lesken asema ja eläkesovitus

Entisen edustajan lesken perhe-eläke on kaavamaisesti riippuvainen hänen omasta tulotasostaan. Riippuvuus on toteutettu erityisellä eläkesovituksella, joka selvitetään tässä vain pääpiirteittäin. Teoreettinen leskeneläkkeen määrä on edunjättäjän eläkkeestä murto-osia seuraavan taulukon mukaisesti:

6/12, kun edunsaajina leski yksin tai leski ja yksi lapsi
 5/12, kun edunsaajina leski ja kaksi lasta,
 3/12, kun edunsaajina leski ja kolme lasta ja
 2/12, kun edunsaajina leski ja yli kolme lasta.

Jos leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai on jo eläkkeellä, eläkesovitus tehdään heti perhe-eläkkeen alkaessa. Kun leski on alle 65-vuotias eikä vielä ole eläkkeellä, eläkesovitus tehdään vasta 6 kuukauden kuluessa. Edunjättäjän kaikkien työeläkkeiden yhteismäärä on ns. eläkesovitusperuste. Se vähennetään ensin lesken omien työeläkkeiden yhteismäärästä. Jos leski ei vielä ole eläkkeellä, se vähennetään hänelle karttuneiden ja odotettavissa olevien työeläkkeiden yhteismäärästä. Taulukon mukaisesti karttuneesta ja yhteensovitetusta leskeneläkkeestä vähennetään lopuksi tästä erotuksesta puolet ja jäljelle jäävä leskeneläke tulee maksettavaksi. Eläkesovitus vähentää oleellisesti ns. hyvin toimeentulevien leskien omaa perhe-eläkeoikeutta, mutta turvaa alaikäisten lasten aseman tuloista riippumatta.

9. Kaksoiseläketilanteita

9.1. Edustajana VEL:n tai KuEL:n mukaisesta palveluksesta

Valtion eläketurvan (VEL) piiriin kuuluvassa virka- tai työsuhteessa olevan henkilön tultua valituksi edustajantoimeen hän on tavallisesti palkattomasti virkavapaana tai palkattomalla lomalla VEL:n mukaisesta palveluksesta. VEL:n mukainen eläketurva lasketaan vuoden 2004 jälkeen saaduista ansioista ilman, että palkaton virkavapausaika sinänsä vaikuttaisi VEL-eläkkeeseen. Samoin kunnallisesta palveluksesta edustajaksi valitun KuEL-eläkkeen karttuminen keskeytyy, jos virkavapaus tai loma on palkatonta. Eräät kunnat saattavat kuitenkin maksaa KuEL-palveluksesta valitulle edustajalle edustajantoimen ajalta osapalkkaa. Silloin myös KuEL-eläke karttuu näistä ansioista päällekkäin kansanedustajaeläkkeen kanssa. Yhteensovitus rajaa edustajaeläkettä näissäkin tapauksissa.

9.2. Yrittäjäkansanedustajat (YEL, MYEL)

Yrittäjätoiminta (YEL) tai maatalousyrittäjätoiminta (MYEL) jatkuu usein joko entisenlaisena tai supistettuna edustajatoimesta huolimatta. YEL- ja MYEL-eläkkeet karttuvat silloin entiseen tapaan päällekkäin kansanedustajaeläkkeen kanssa. Niiden suuruus riippuu vahvistetusta YEL-tulosta tai MYEL-työtulosta ja maksetuista maksuista. Usein YEL- tai MYEL-toiminta jatkuu kansanedustajatoimen jälkeen entiseen tapaan. Yhteensovitus vaikuttaa kuten kohdassa 9.1.

9.3. TEL-työsuhteet

Useimmiten yksityisen sektorin TEL-työsuhteet katkeavat edustajatoimen hoitamisen ajaksi, jolloin TEL-eläkekään ei kartu. Eräät yritykset saattavat kuitenkin pitää edustajan TEL-vakuutuksen piirissä myös edustajakauden ajan ja maksaa hänelle osapalkkaa. Silloin TEL-eläke voi karttua näistä ansioista päällekkäin kansanedustajaeläkkeen kanssa. Yhteensovitus vaikuttaa tässäkin kuten kohdassa 9.1.

10. Valtioneuvoston jäsenenä 1900-luvulla toimineen kansanedustajan eläke

10.1. Vanha ministerieläke vuosina 1983 - 2004

Valtioneuvoston jäsenen eläkeoikeudesta annettu ns ministerieläkelaki on ollut voimassa vuodesta 1983 vuoden 2004 loppuun. Sen tarkoituksena oli aikanaan paikata ministerinä toimimisesta muuhun työeläketurvaan mahdollisesti aiheutuva aukko erityisellä ministerieläkkeellä. Ministerieläke karttui teoriassa yhtä nopeasti kuin kansanedustajaeläke. Eläkkeen karttumisen kannalta ”täydet” 15 vuoden pituiset ministeriurat ovat Suomessa olleet poikkeuksellisia. Sen vuoksi täysiä ministerieläkkeitä ei ole ollut kenelläkään.

Aikanaan 1980-luvun alussa ministerieläkelakia luotaessa 1970-luvun ja 1980-luvun alun hallitukset olivat usein vaalikautta lyhytikäisempiä. Silloin oli myös nykyistä yleisempää se, että ministereinä toimi muitakin kansalaisia kuin kansanedustajia. Yksityisen sektorin työeläketurva oli silloin vielä vajaa, joten ministerieläkkeen merkityskin oli toisenlainen. Nykyisissä 1990- ja 2000-luvun hallituksissa lähes kaikki ministerit ovat olleet samalla kansanedustajia. Hallitukset myös istuvat nykyisin lähes poikkeuksetta koko vaalikauden, vaikka yksittäiset ministerit saattavatkin vaihtua useammin. Yksityisen sektorinkin työeläketurva on vuoteen 2002 mennessä tullut kokonaan voimaan. Kehitys heijastui myös ministerieläkkeisiin. Ministereinä toimivilla on nykyisin yleensä merkittävässä määrin urallaan kartutettuna muutakin työeläketurvaa kuin ministerieläke.

10.2 Tulevaisuudessa alkava vanha ministerieläke

Vuoden 2005 alusta ministerin tehtävästä tuleva eläketurva yhdistettiin edustajaeläketurvaan pidentämällä eläkkeen perusteena olevan palkkion laskenta-aikaa maksimissaan 15 viimeiseen vuoteen ja laskemalla palkkio kaikista tänä aikana kansanedustajan, ministerin ja euroedustajan tehtävistä yhteensä saaduista palkkioista. Vanha kumottu ministerieläkelaki voi koskea edelleen sellaisia entisiä ministereitä, jotka olivat ministereinä, kansanedustajina tai euroedustajina vain ennen vuotta 2001 ja jäävät ministerieläkkeelle vasta tulevaisuudessa. Vanhan ministerieläkkeen ns raskas yhteensovitus tapa johtaa kuitenkin useimmiten siihen, että tätä vanhaa ministerieläkettä ei jää lainkaan maksettavaksi.

11. Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan eläketurva

11.1. Euroedustajan eläke kansanedustajan eläkkeen kaltainen

Euroopan parlamentin jäsenet (Member of European Parliament =MEP) valitaan 5 vuodeksi. Suomesta jäseniä valitaan yhteensä 14. Euroopan parlamenttiin valittuja sanotaan euroedustajiksi.

Euroedustajien palkkioita ja eläkkeitä koskeva laki (1184/94) on tullut voimaan 19.12.1994. Sen mukaan palkkiosta ja eläkkeistä on soveltuvin osin voimassa, mitä kansanedustajien palkkioista ja eläkkeistä säädetään. Euroedustajan eläketurva on siten kansanedustajan eläketurvan kaltainen. Vuoden 2005 alusta lukien se on yhdistetty edustajaeläkkeeseen ottamalla eläkkeen perusteena olevaa palkkiota laskettaessa huomioon sekä kansanedustajan, ministerin ja euroedustajan tehtävistä tulevat palkkiot.

11.2. Veteraanipoliitikko euroedustajana

Euroedustajaksi voidaan valita myös kansanedustajaeläkkeellä jo oleva entinen edustaja. Silloin kansanedustajaeläkkeen maksaminen keskeytetään edellä kohdassa 7 kuvatulla tavalla euroedustajana toimimisen ajaksi. Sopeutumiseläkkeellä olevan tultua valituksi euroedustajaksi sopeutumiseläkkeen maksaminen keskeytetään samalla tavoin. Kun euroedustajan tehtävä päättyy, maksetaan hänelle joko entistä edustajaneläkettä tai uudelleenlaskettua eläkettä sen mukaan, kumpi on suurempi.

12. Eläkkeen hakeminen ja maksaminen ja muutoksenhaku

Valtion eläketurvan toimeenpanija on Valtiokonttori, tarkemmin sen Eläkepalvelulinja. Se myöntää ja maksaa myös kansanedustajaeläkkeet ja ministerieläkkeet. Valtiokonttori hoitaa myös valtion eläkerahastoa ja perii kaikilta valtion eläketurvan piiriin kuuluvilta, myös kansanedustajilta palkansaajan työeläkemaksun .

Eläkkeet voidaan myöntää vain hakemuksesta. Niitä on haettava kirjallisesti yleisillä työeläkkeiden hakulomakkeilla. Hakulomakkeita saa kansliatoimikunnalta, Valtiokonttorista, työeläkelaitoksista ja KELA:n paikallistoimistoista, niitä voi tulostaa myös näiden laitosten Internet-kotisivuilta. Eläke maksetaan kuukausittain jokaisen kuukauden 20 päivänä. Kansanedustajaeläke on muiden työeläkkeiden tapaan veronalaista tuloa, joten siitä pidätetään veron ennakko. Valtiokonttorin kansanedustajaeläkettä koskevasta päätöksestä voi valittaa valtion eläkelautakuntaan ja eläkelautakunnan päätöksestä edelleen vakuutusoihteeseen.

Kansanedustajain eläkelaki 14.7.1967/329

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansanedustajalla, valtioneuvoston jäsenellä ja Suomesta Euroopan parlamenttiin valitulla edustajalla on oikeus saada valtion varoista eläkettä siten kuin tässä laissa säädetään. Edellä mainituissa tehtävissä toimivaa tai toiminutta henkilöä sanotaan jäljempänä tässä laissa kansanedustajaksi, edellä mainittuja tehtäviä edustajantoimeksi ja niistä yhteensä muodostuvaa eläkettä edustajaeläkkeeksi. ([3.9.2004/832](#))

L:lla [832/2004](#) muutettu 1 momentti tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Kansanedustajalla on oikeus saada valtion varoista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä siten kuin tässä laissa säädetään. ([10.12.1971/864](#))

Kansanedustajan eläketurvasta huolehtii valtiokonttori.

2 §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että kansanedustaja on saavuttanut 65 vuoden iän ja että edustajantoimi on päättynyt. ([30.12.1993/1531](#))

Eläkeiän saavuttaminen ei ole kuitenkaan edellytyksenä eläkkeen saamiseksi, jos kansanedustajalla on eläkeaikaa vähintään seitsemän vuotta. ([9.7.1982/541](#))

Kansanedustajalla on oikeus saada vanhuuseläkkeensä varhennettuna soveltuvin osin samojen sääntösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevasta henkilöstä on säädetty. ([30.12.1993/1531](#))

Milloin vanhuuseläkkeen saaja valitaan kansanedustajaksi, hänellä on oikeus tuon edustajantoimen päätyttyä saada tämän lain nojalla vain yksi eläke. (9.7.1982/541) ([30.12.1993/1531](#))

2 a § ([3.9.2004/832](#))

2 a § on kumottu L:lla 3.9.2004/832, joka tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

2 a § ([20.4.2000/403](#))

Sen estämättä, mitä 2 §:ssä säädetään, ennen 1.1.1940 syntyneen edustajan, jolla on eläkeaikaa vähemmän kuin seitsemän vuotta, eläkeikä on 60 vuotta.

3 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että kansanedustaja edustajantoimen kestäessä on käynyt sairauden, vian tai vamman johdosta kykenemättömäksi sanottuun toimeen todennäköisesti vähintään vuoden ajaksi, työkyvyttömyyden alkamisesta kulunut aika mukaan luettuna, taikka että edustaja edustajantoimen päätyttyä on käynyt yhtä pitkäksi ajaksi kykenemättömäksi

virkaan tai työhön, jota ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen on pidettävä hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana, tai saanut virka- tai työsuhteeseen perustuvan, työntekijäin eläkelain ([395/61](#)) 8 §:n 4 momentissa mainitun työkyvyttömyyseläkkeen.

Kansanedustajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevasta henkilöstä on säädetty. ([30.12.1993/1531](#))

Työkyvyttömyyseläkettä ei myönnetä tai sen määrää alennetaan, jos edustaja on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Eläkkeen määrää voidaan alentaa, jos työkyvyttömyys on aiheutunut edustajan törkeästä tuottamuksesta tahi jos hän on saanut sairauden, vian tai vamman rikollisella teolla. ([30.12.1993/1531](#))

Milloin työkyvyttömyys aiheutuu sellaisesta sairaudesta, viasta tai vammasta, joka edustajalla oli edustajantoimen alkaessa, hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen edustajantoimen perusteella vain, jos hän on tullut työkyvyttömäksi aikaisintaan vuoden kuluttua sanotun toimen alkamisesta. ([30.12.1993/1531](#))

3 a § ([3.9.2004/832](#))

3 a § on kumottu L:lla 3.9.2004/832, joka tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

3 a § ([30.12.1993/1531](#))

Kansanedustajana toimineella on oikeus työttömyyseläkkeeseen soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevasta henkilöstä on säädetty.

4 §

Eläkeajaksi luetaan jokaiselta vaalikaudelta, joksi kansanedustaja on valittu, edustajanvaalien toimittamiskuukauden 1 päivän ja lähinnä seuraavien vaalien toimittamiskuukauden 1 päivän välinen aika. Jos varamies kutsutaan edustajaksi, hänen oikeutensa lukea hyväksi eläkeaikaa alkaa siitä, kun hän ryhtyi tointaan hoitamaan. Edustajantoimen lakatessa kesken vaalikauden lakkaa myös eläkeajan hyväksi lukeminen.

Eläkeajaksi työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä varten luetaan myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän saavuttamisen välinen aika soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevasta henkilöstä on säädetty. ([30.12.1993/1531](#))

Eläkeajaksi luetaan niin ikään aika, jona kansanedustaja on saanut 2 momenttia soveltaen myönnettyä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, milloin hänelle myöhemmin vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden taikka työttömyyden johdosta on myönnettävä eläke tämän lain nojalla. ([10.12.1971/864](#))

Eläkeaikaa luettaessa kukin ajanjakso otetaan huomioon vain yhteen kertaan.

Eläke aika lasketaan täysin kuukausin.

4 a § ([8.6.2001/475](#))

Jos työntekijäin eläkelain ([395/1961](#)) 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä edellytetään, että henkilöllä on mainittujen säännösten piiriin kuuluvaa työskentelyä

jokin vähimmäisaika, edustajan työnteon palkaton keskeytys edustajantoimen ajalta rinnastetaan tällaiseen työskentelyyn mainittua vähimmäisaikaa laskettaessa.

5 § [\(3.9.2004/832\)](#)

Eläkkeen perusteena oleva palkkio lasketaan kuukautta kohden edustajanpalkkiosta annetun lain [\(328/1947\)](#), valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain [\(229/1955\)](#) ja Suomesta Euroopan parlamenttiin valitun edustajan palkkiosta ja eläkkeestä annetun lain [\(1184/1994\)](#) nojalla edustajantoimesta enintään 15 viimeisen täyden kalenterivuoden aikana maksettujen palkkioiden perusteella. Kunkin vuoden palkkio tarkistetaan vuoteen 2005 saakka indeksillä ja vuodesta 2005 lukien samantalaisella palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevan henkilön työansioden tarkistamisesta on säädetty. Kunkin vuoden palkkiosta vähennetään ensin määrä, joka vastaa sanotulle vuodelle vahvistettua työntekijäin eläkemaxiprosenttia. Eläkkeen perusteena oleva palkkio on näin laskettujen vuosipalkkioiden keskiarvo kuukautta kohden. Jos edustajantoimi on kestänyt vähemmän kuin 15 vuotta, eläkkeen perusteena oleva palkkio lasketaan tämän ajan täysien kalenterivuosien aikana maksetuista palkkioista. Jos edustajantoimi ei ole jatkanut yhtään täyttä kalenterivuotta, eläkkeen perusteena oleva palkkio lasketaan sen aikana jatkuneiden täysien kalenterikuukausien aikana maksetuista palkkioista.

L:lla [832/2004](#) muutettu 5 § tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

5 §

Eläkkeen perusteena on edustajanpalkkiosta annetun lain [\(328/47\)](#) mukaan kansanedustajalle kuukaudelta suoritettava edustajanpalkkio. [\(30.12.1993/1531\)](#)

2 momentti on kumottu L:lla 9.6.2000/529.

6 § [\(30.12.1993/1531\)](#)

Eläkkeen määrä on jokaiselta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta eläkkeen perusteena olevasta edustajanpalkkiosta 1/3 prosenttia. Eläkkeen määrä on kuitenkin jokaiselta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta lain voimaantuloon saakka eläkkeen perusteena olevasta palkkiosta 11/30 prosenttia.

Eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkkiosta. Sellaisen kansanedustajan, jolla on lain voimaantullessa tämän lain mukaista eläkeaikaa vähintään 3 vuotta, eläkkeen enimmäismäärä määräytyy kuitenkin prosentteina edellä tarkoitettusta eläkkeen perusteena olevasta palkkiosta mainitun edustajakauden loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan ajan perusteella:

Eläkeaikaa vähintään	Eläkkeen enimmäismäärä
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

7 § [\(10.12.1971/864\)](#)

Eläke myönnetään hakemuksesta.

Vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkehakemuksen tekemistä eikä työttömyyseläkettä pitemmältä kuin 6 kuukauden ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta.

8 § [\(3.9.2004/832\)](#)

Jos kansanedustajalle myönnetty tämän lain mukainen eläke ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitetut eläkkeet yhteensä ylittävät 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, 62,5 prosenttia ylittävästä osasta vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä sitä maksettaessa, kuitenkin niin, että alle 15 vuotta edustajantoimessa olleelle jää ylittävän osan vähentämisen jälkeen edustajaeläkkeenä maksettavaksi vähintään puolet 6 §:n mukaan karttuneesta eläkkeestä ja yli 15 vuotta edustajantoimessa olleelle vähintään puolet 6 §:n mukaisesta eläkkeen enimmäismäärästä. Työntekijäin eläkelain 8 §:ssä työeläkkeestä vähennettäväksi säädettyt muut korvaukset, elinkorot ja tapaturmaeläkkeet vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä siltä osin kuin niitä ei ole säännöksen mukaisesti vähennetty kansanedustajan työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituista työeläkkeistä.

Yhteensovitusperuste on 5 §:n mukainen eläkkeen perusteena oleva palkkio. Yhteensovitusraja on 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Sellaisen kansanedustajan, jolla on 1.3.1995 mennessä tämän lain mukaista eläkeaikaa vähintään 3 vuotta, yhteensovitusrajana käytetään kuitenkin 60 prosentin sijasta seuraavan taulukon mukaista prosenttimäärää, joka määräytyy 1 päivään maaliskuuta 1995 saakka eläkeajaksi luettavan ajan perusteella:

Eläkeaikaa vähintään	Prosenttia
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

L:lla [832/2004](#) muutettu 8 § tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

8 § [\(30.12.1993/1531\)](#)

Jos kansanedustajalle myönnetty tämän lain mukainen eläke, työntekijäin eläkelain 8 §:ssä tarkoitetut eläkkeet tai muut etuudet sekä hänelle maksettava kansaneläkkeen pohjaosa yhteensä ylittävät 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, ylittävä osa vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä sitä maksettaessa.

Yhteensovitusraja on 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta, joka 3 momentissa mainituin poikkeuksin on joko eläkkeen perusteena oleva edustajanpalkkio tai sitä suurempi peruseläkkeen perusteena oleva korkein palkka. Sellaisen kansanedustajan, jolla on lain voimaantullessa tämän lain mukaista eläkeaikaa vähintään 3 vuotta, yhteensovitusrajana käytetään kuitenkin 60 prosentin sijasta

seuraavan taulukon mukaista prosenttimäärää, joka määräytyy lain voimaantuloon mennessä eläkeajaksi luettavan ajan perusteella:

Eläkeaikaa vähintään	Prosenttia
15	66
12	65
9	64
7	63
5	62
3	61

Jos kansanedustaja on kansanedustajana ollessaan samanaikaisesti vähintään vuoden yhdenjaksoisesti yhdessä tai useammassa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lisätään yhteensovitusperustetta määrättäessä eläkkeen perusteena olevaan edustajanpalkkioon mainittujen muiden eläkkeiden perusteina olevat palkat ja työtulot. Jos kansanedustaja on välittömästi ennen eläketapahtumaa saanut aikaisemman eläketapahtuman johdosta edellä tarkoitettua peruseläkettä tai muuta eläkettä tai suoritusta ja on vähintään 3 vuoden ajan ollut samanaikaisesti kansanedustajana, lisätään yhteensovitusperustetta määrättäessä eläkkeen perusteena olevaan edustajanpalkkioon 10/6 mainitun aikaisemman eläkkeen tai suorituksen määrästä. Eläkkeen perusteena olevaan edustajanpalkkioon ei kuitenkaan lisätä edellä tarkoitettua muuta palkkaa tai mainitulla tavalla korotetun aikaisemman eläkkeen tai suorituksen määrää siltä osin kuin se on valtion virkamiehelle maksettavaa korkeinta peruspalkkaa suurempi.

9 §

Eläke maksetaan kuukausittain sen kuukauden alusta, jolloin oikeus eläkkeen saamiseen syntyi, kuitenkin aikaisintaan siitä ajankohdasta, jolloin oikeus palkkion saamiseen edustajantoimesta päättyy.

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta, joka ensiksi seuraa sairausvakuutuslain 27 §:ssä tarkoitetun päivärahan ensisijaisuusajan eli 150 p ensimmäisen suorituspäivän ja tämän jälkeisten sanotussa pykälässä tarkemmin määrättyjen viiden tai neljän täyden kalenterikuukauden jälkeen. ([9.7.1982/541](#))

Sen estämättä, mitä 2 momentissa on säädetty, työkyvyttömyyseläke suoritetaan 1 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 2 momentissa mainituilta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä. Tällöin kuitenkin edellytetään, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai jos tähän aikaan kohdistuva päiväraahakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan kohdistuvaa vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa. ([9.7.1982/541](#))

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 2 momentin mukaisesti, suoritetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. ([9.7.1982/541](#))

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 3 momentin mukaisesti ja samalta ajalta on maksettu päivärahaa sairausvakuutuslain mukaan, suoritetaan eläkettä vain siltä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun päivärahan määrän. ([9.7.1982/541](#))

10 §

Eläkkeen määrä tarkistetaan siten kuin valtion eläkelain ([280/66](#)) 16 §:ssä on sanotussa laissa tarkoitettujen eläkkeiden osalta säädetty.

11 §

Eläkkeen saajalle ei makseta eläkettä siltä ajalta, jona hän eläkkeen myöntämisen jälkeen uudelleen kansanedustajaksi valittuna saa edustajanpalkkiota. Eläke maksetaan siitä riippumatta, saako eläkkeen saaja palkkausta valtiolta tai muuta palkkaa, mikäli jäljempänä ei toisin säädetä.

2 momentti on kumottu L:lla 30.12.1993/1531.

3 momentti on kumottu L:lla 30.12.1993/1531.

Jos eläke on myönnetty tämän lain 2 §:n 2 momenttia soveltaen, maksetaan eläkettä vain siltä osin kuin eläke ei yhdessä työ- tai yrittäjätoimintaan perustuvien ansiotulojen kanssa ylitä kansanedustajan eläkkeen enimmäismäärää. Eläkkeen määrä tarkistetaan kalenterivuositain pitäen perusteena edellä mainituista tuloista laskettua edellisen kalenterivuoden veronalaista keskikukausiansiota. Eläkkeen määrän tarkistaminen toimitetaan myös edunsaajan hakemuksesta, milloin ansiot ovat huomattavasti muuttuneet. Ansiotulot eivät vaikuta eläkkeen määrään enää sen jälkeen, kun edunsaaja on täyttänyt eläkeiän. ([30.12.1993/1531](#))

12 §

Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, sen maksaminen keskeytetään tai maksettavaa määrää alennetaan, jos eläkkeen saaja, sen jälkeen kun se aika, joksi hänet on valittu kansanedustajaksi, on kulunut, mutta ennen kuin hän on saavuttanut eläkeiän, todetaan ansiotyöhön kykeneväksi ja jos hänelle on tarjolla sellaista valtion tai muuta ansiotyötä, jota ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen on pidettävä hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana. ([30.12.1993/1531](#))

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saaja ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy valtion kustannettavasta hänen työkykynsä palauttamista tarkoittavasta lääkintähuollosta, koulutuksesta tai työhuollosta, hengenvaarallisena pidettävää hoitotoimenpidettä lukuunottamatta, eläkkeen maksaminen keskeytetään tai maksettavaa määrää alennetaan.

Työkyvyttömyyseläke, joka on myönnetty 3 §:n 1 momenttia soveltaen sillä perusteella, että eläkkeen saaja on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun työkyvyttömyyseläkkeen, lakkautetaan, sen maksaminen keskeytetään tai maksettavaa määrää alennetaan kuitenkin vain, jos eläkkeen myöntämisen perusteena olevaan eläkkeeseen nähden menetellään siten.

4 momentti on kumottu L:lla 3.9.2004/832, joka tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Työttömyyseläkkeen maksamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä virka- tai työsuhteessa valti-
oon olevasta henkilöstä on säädetty. ([30.12.1993/1531](#))

13 § ([30.12.1993/1531](#))

Jos eläkkeen saajalle, jolta 4 §:n 2 momenttia soveltaen myönnetty työkyvyttömyyseläke on lakkautettu, myönnetään uusi työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin lakkautetun eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos hän myöhemmin tulee saman sairauden, vian tai vamman johdosta uudelleen työkyvyttömäksi, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläke samojen perusteiden mukaan kuin lakkautettu eläke.

14 § [\(3.9.2004/832\)](#)

Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi eläkkeen saajan saavuttaessa 63 vuoden iän. Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen vuoden 2009 jälkeen soveltuvien osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevasta henkilöstä on säädetty. Tämän lain 2 §:n 2 momentin perusteella myönnetty eläke sopeutetaan kuitenkin samoin kuin sellainen työntekijäin eläkelain 8 §:ssä mainittujen säännösten mukainen työkyvyttömyyseläke, joka muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä.

L:lla [832/2004](#) muutettu 14 § tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

14 § [\(30.12.1993/1531\)](#)

Työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän.

15 §

Eläkkeen saaja menettää oikeutensa eläkeerään, jota ei ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana se on erääntynyt maksettavaksi.

16 §

Eläkeasiassa voidaan antaa ennakkotieto, jos se katsotaan hakijalle erityisen tärkeäksi. Kun hakija nojautuu ennakkotiedon sisältävään päätökseen, ennakkotietoa on noudatettava annettaessa eläkepääätös henkilölle, jota ennakkotieto koskee, edellyttäen, että eläke myönnetään niiden säännösten nojalla, joihin ennakkotieto perustuu. Ennakkotiedosta saadaan kuitenkin poiketa eläkkeen hakijan eduksi.

17 § [\(30.12.1993/1531\)](#)

Tämän lain mukaista päätöstä koskevasta muutoksenhausta ja päätöksen tiedoksisaannista on soveltuvin osin voimassa, mitä valtion virka- tai työsuhteessa valtioon olevasta henkilöstä on säädetty.

18 §

Eläke, jota ei ole lakkautettu tai jonka maksamista ei ole keskeytetty, maksetaan sen kuukauden loppuun, jonka aikana eläkkeensaaja on kuollut.

Eläkkeen myöntämisestä ja maksamisesta sekä ennakkotiedosta on muutoin soveltuvin kohdin voimassa, mitä valtion virkamiesten eläkkeistä on säädetty. Eduskunnan kansliatoimikunnan on eläkkeiden maksamisen valvontaa varten ilmoitettava valtiokonttorille tiedossaan olevista, asiaan vaikuttavista seikoista.

Kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen tai laitos, eläketurvakeskus, vakuutus- ja eläkelaitos sekä sairaala ovat velvolliset pyynnöstä antamaan maksutta valtiokonttorille hallussaan olevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemiseen, noudattaen kuitenkin, mitä muussa laissa on salassapitovelvollisuudesta säädetty. Lääkäriin lausunnosta ja -todistuksesta en kuitenkin suoritettava kohtuullinen korvaus.

19 §

Milloin erityisiä syitä on, eduskunnan kansliatoimikunta voi hakemuksesta myöntää ylimääräisen eläkkeen kansanedustajana toimineelle. Ylimääräinen eläke ja tämän lain mukainen vakinainen eläke saavat yhteensä olla enintään niin suuret kuin edellä 6 ja 8 §:ssä on vakinaisen eläkkeen määräämistä säädetty.

Ylimääräisten eläkkeiden osalta on muutoin soveltuvin kohdin noudatettava, mitä valtion ylimääräisistä eläkkeistä on voimassa.

20 §

Eläkkeen saaja, jolla on oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen, on velvollinen alistumaan siihen, mitä vastaisuudessa mahdollisesti säädetään hänelle samanaikaisesti tulevien eläkkeiden, sairausvakuutus-, tapaturmavakuutus-, sotilasvamman- tai liikennevakuutuskorvausten huomioon ottamisesta eläkkeen määrän laskemiseksi.

21 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain soveltamisesta voidaan antaa asetuksella.

22 §

Tätä lakia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1967 ja sillä kumotaan, mikäli tämän pykälän säännöksistä ei muuta johdu, kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen 20 päivänä elokuuta 1948 annettu laki ([618/48](#)) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tätä lakia sovelletaan vuoden 1962 valtiopäivillä tai sen jälkeen edustajana toimineisiin ja eläkeajan lukeminen alkaa aikaisintaan 1 päivästä toukokuuta 1907. Niillä, joilla ennen tämän lain voimaantuloa sattuneen eläketapahtuman johdosta on oikeus eläkkeeseen aikaisempienkin säännösten nojalla, on oikeus saada se eläke, joka on suurempi. Eläkeasian, joka ennen tämän lain voimaantuloa on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä ja joka koskee edellä tarkoitettua eläketapahtumaa, käsittelee valtiokonttori hakemuksesta uudelleen.

Aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä sovelletaan 1 momentin säännöksen estämättä henkilöön, joka viimeistään vuoden 1969 aikana kirjallisesti ilmoittaa eduskunnan kansliatoimikunnalle tai valtiokonttorille niin haluavansa, ja ilman tuollaisen ilmoituksen tekemistäkin henkilöön, jolla tämän lain voimaantullessa on kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen annetun, 1 momentissa mainitun lain 1 §:n 1 momentin nojalla oikeus saada eläkettä valtion varoista, mutta jolla ei ole oikeutta eläkkeen saamiseen tämän lain nojalla, sekä, jollei 2 momentista muuta johdu, ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin eläkkeisiin. ([27.12.1968/714](#))

Milloin kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen annetun lain nojalla myönnetyn eläkkeen saaja valitaan kansanedustajaksi, hänellä on oikeus tuon edustajantoimen päätyttyä saada vain yksi kansanedustajan eläke.

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

27.12.1968/714 :

10.12.1971/864 :

Tätä lakia sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 1971.

9.7.1982/541 :

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983. Tätä lakia sovelletaan, milloin eläketapahtuma on sattunut 1 päivänä tammikuuta 1982 tai myöhemmin kuitenkin siten, että lain 2 §:n 2 momentin mukainen oikeus eläkkeeseen on myös kansanedustajalla, jonka edustajantoimi on lakannut ennen tämän lain voimaantuloa, ja että lain 6 §:n 1 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa sattuneisiin eläketapahtumiin perustuviin eläkkeisiin, joita koskevat asiat voidaan käsitellä uudelleen lainvoiman saaneen päätöksen estämättä. Tästä johtuva eläke tai eläkkeen korotus maksetaan lain voimaantulosta lukien.

Jos kansanedustaja tämän lain voimaan tullessa saa eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämää ylimääräistä eläkettä, maksetaan ylimääräistä eläkettä lain voimaantulosta lukien vain siltä osin kuin se on tähän lakiin perustuvaa eläkettä tai eläkkeen korotusta suurempi.

Mitä tämän lain 8 §:n 1 momentissa on säädetty tapaturmaeläkkeen yhteensovittamisesta, sovelletaan vastaavasti tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaan elinkorkoon.

Mitä tämän lain 9 §:n 2–5 momentissa on säädetty työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka keskeytyksettä jatkuu lain voimaantulon jälkeen.

LA 97/82, Sosvk.miet. 11/82, svk.miet. 60/82

29.12.1988/1296 :

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1989.

LA 113/88, VaVM 86/88, SuVM 213/88

30.12.1993/1531 :

Tämä laki tulee voimaan tämän lain vahvistamista lähinnä seuraavien edustajanvaalien toimittamiskuukauden 1 päivänä. Lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Tätä lakia sovelletaan myös 2 §:n 2 momentin säännösten nojalla myönnettäviin eläkkeisiin, jotka alkavat lain tultua voimaan kuitenkin siten, että ennen 1 päivää tammikuuta 1940 syntyneen edunsaajan eläkkeen maksamiseen sen kalenterikuukauden alusta, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta, ei sovelleta 11 §:n 4 momentin säännöksiä.

LA 55/93, StVM 58/93, SuVM 8/93

20.4.2000/403 :

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2000. Laki on voimassa vuoden 2005 loppuun.

LA 189/1999, StVM 5/2000, EK 5/2000

9.6.2000/529 :

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2000.

LA 61/2000, VaVM 9/2000, EK 12/2000

8.6.2001/475 :

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2001.

Lakia sovelletaan, kun eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan.

LA 185/2000, StVM 9/2001, EK 7/2001

3.9.2004/832 :

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Lakia sovelletaan eläketapahtumaan, joka sattuu tämän lain voimaan tultua.

Tällä lailla kumotaan valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettava perhe-eläkkeestä 2 päivänä joulukuuta 1977 annettu laki ([870/1977](#)) siihen myöhemmin tehdyine muutoksineen. Sellaisella vain ennen vuotta 2001 valtioneuvoston jäsenenä taikka sekä valtioneuvoston jäsenenä että kansanedustajana tai Suomesta jäsenenä että kansanedustajana tai Suomesta Euroopan parlamenttiin valittuna edustajana toimineella henkilöllä, jonka eläketapahtuma kansanedustajan tehtävästä on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2005, mutta jonka eläketapahtuma valtioneuvoston jäsenen tehtävästä sattuu 31 päivän joulukuuta 2004 jälkeen, on kuitenkin edelleen oikeus eläkkeeseen kumotun lain mukaisesti. Jos hänen eläketapahtumansa valtioneuvoston jäsenen tehtävästä on sattunut kuitenkin ennen 1 päivää tammikuuta 2005 siksi, että hän on ottanut eläkkeen varhennettuna vanhuuseläkkeenä jo ennen 65 vuoden ikää, mutta kansanedustajain eläkelain mukainen eläketapahtuma sattuu 31 päivän joulukuuta 2004 jälkeen, hänellä ei ole valtioneuvoston jäsenen tehtävästä oikeutta eläkkeeseen tämän lain mukaisesti.

Sellaiseen kansanedustajana, valtioneuvoston jäsenenä tai Suomesta Euroopan parlamenttiin valittuna edustajana toimineeseen henkilöön, joka on toiminut näissä tehtävissä vuonna 2001 tai sen jälkeen, sovelletaan 5 §:ää niin, että vuosipalkkio lasketaan säännöksen mukaisesti ensimmäisen kerran vuoden 2001 aikana saaduista palkkioista. Ennen tämän lain voimaantuloa ja vain ennen vuotta 2001 kansanedustajana, valtioneuvoston jäsenenä tai Suomesta Euroopan parlamenttiin valittuna edustajana toimineeseen henkilöön sovelletaan tämän lain 5 §:ää sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.

Ennen vuotta 1950 syntyneeseen ennen tämän lain voimaantuloa kansanedustajana tai Suomesta Euroopan parlamenttiin valittuna edustajana olleeseen henkilöön sovelletaan tällä lailla kumotun 3 a §:n säännöksiä oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Ennen vuotta 2005 alkaneet tämän lain tai valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä annetun lain mukaiset eläkkeet tarkistetaan valtion eläkelaisilla tarkoitettulla indeksiluvulla ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2005.

LA 46/2004, StVM 9/2004, EK 8/2004

Kansanedustajain perhe-eläkelaki 9.2.1990/107

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansanedustajain eläkelain ([329/1967](#)) 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön osalta on säädetty, jollei jäljempänä toisin säädetä. ([3.9.2004/833](#))

L:lla [833/2004](#) muutettu 1 momentti tulee voimaan 1.1.2005. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Kansanedustajana toimineen henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin virka-tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön osalta on säädetty, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Perhe-eläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitetulla henkilöllä, edunjättäjällä, oli oikeus kansanedustajain oikeudesta eläkkeeseen 20 päivänä elokuuta 1948 annetun lain ([618/48](#)) tai 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetun kansanedustajain eläkelain ([329/67](#)) mukaiseen eläkkeeseen tai että hän sai sitä.

2 §

Tämän lain mukaista perhe-eläkettä yhteensovitettaessa on yhteensovitusperusteesta voimassa, mitä kansanedustajain eläkelain 8 §:ssä on säädetty.

3 §

Kansanedustajana toimineen leskelle ja lapsille voidaan erityisestä syystä myöntää valtion varoista ylimääräinen eläke. Ylimääräinen eläke ja tämän lain mukainen perhe-eläke saavat yhteensä olla enintään tämän lain mukaisen eläkkeen enimmäismäärän suuruiset.

Ylimääräisen eläkkeen myöntää hakemuksesta eduskunnan kansliatoimikunta.

Ylimääräisen eläkkeen osalta on muutoin soveltuvin osin noudatettava, mitä valtion ylimääräisistä eläkkeistä on voimassa.

4 §

Perhe-eläketurvasta huolehtii valtiokonttori.

5 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain soveltamisesta voidaan antaa asetuksella.

6 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990. Tällä lailla kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annettu kansanedustajain perhe-eläkelaki ([791/68](#)) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Jos edunjättäjä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, on sovellettava aikaisempaa lakia. Aikaisempaa lakia on niin ikään sovellettava tapauksissa, joista on säädetty 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun kansanedustajain perhe-eläkelain 18 ja 19 §:ssä. Perhe-eläke, jota maksetaan ennen lain voimaantuloa kuolleen edunjättäjän jälkeen, ei kuitenkaan lakkaa, vaikka leski solmii uuden avioliiton 50 vuotta täytettyään.

Valtion perhe-eläkelain ([774/68](#)) mukainen eläkesovitus tehdään myös määrättäessä perhe-eläkettä 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetun kansanedustajain perhe-eläkelain ([330/67](#)) mukaisesti sellaisen edunjättäjän jälkeen, joka on kuollut tämän lain tultua voimaan.

HE 173/89, sovk.miet. 36/89, suvk.miet. 224/89

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

3.9.2004/833 :

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Jos entisellä edustajalla on tämän lain voimaan tullessa oikeus ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaiseen eläkkeeseen kansanedustajan tai valtioneuvoston jäsenen tehtävästä, hänen jälkeensä suoritettavaan perhe-eläkkeeseen sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

LA 46/2004, StVM 9/2004, EK 8/2004